

למידה מקצועית מאירועים מורכבים בטיפול ושמירה על איכות הטיפול בתוכנית עמית

דף מידע למטפל הקליני מס' 3

- הדף מנוסח בלשון זכר מטעמי נוחות בלבד, אך פונה לכלל המגדרים.

מטפלים ומטפלות יקרים ויקרות,

במסגרת האחריות המשותפת שלנו לאיכות הטיפול, לבטיחות המטופלים ולשמירה על סטנדרטים מקצועיים ואתיים, חשוב לנו לקיים למידה פתוחה גם מאירועים מורכבים המתרחשים במסגרת הטיפול. אנו מבקשים לבסס בתוכנית עמית, תרבות מקצועית המאפשרת לזהות מצבים מורכבים, טעויות ושיקולי דעת שהתבררו בדיעבד ככאלה שניתן היה לנהלם אחרת, וללמוד מהם לצורך שיפור מתמשך. להלן מסקנות שעלו מאירועים שהתרחשו לאחרונה בקרב מטפלי תוכנית עמית, בעקבות דיווחים ופניות של מטופלים למוקד התוכנית.

- במדינת ישראל בכלל, ובעבודה עם אוכלוסיות צבאיות בפרט, העולם לעיתים קטן מאוד. מטפל עשוי לגלות שיש קשר משפחתי, חברתי, מקצועי או צבאי למטופל או לסביבתו. אמנם, לא כל זיקה או קשר מחייבים הפסקת טיפול, **אך זיקה משמעותית מחייבת עצירה, הערכה מקצועית ובמידת הצורך התייעצות או הדרכה.** הדבר חשוב במיוחד כאשר הזיקה עשויה להשפיע על תחושת הפרטיות והביטחון של המטופל, על חופשיות השיח בחדר, על גבולות הקשר או על הברית הטיפולית. **כאשר מטופל שואל שאלה ישירה הנוגעת לזיקה אישית או מקצועית רלוונטית, יש לבחון בכובד ראש את משמעות המידע ואת אופן ההתייחסות אליו תוך חשיבה מקצועית והדרכה.**
- יש צורך להתבונן על המקרה בראייה רחבה ולבדוק האם מתן מידע לגבי זיקה עלול להשפיע על תחושת החופש של המטופל לדבר? האם הזיקה עלולה ליצור כפל נאמנויות? האם אי ידיעת המטופל על הזיקה עשויה להשפיע על יכולתו לבחור באופן חופשי ומודע אם להמשיך בטיפול? ולבסוף האם הייתי מרגיש בנוח אילו המטופל היה מגלה את המידע בדרך אחרת?
- כאשר מטופל אינו מעוניין או אינו יכול להמשיך בטיפול, ובפרט כאשר הקשר הטיפולי נפגע, חשוב לפעול ולסייע לו בשמירת הרצף הטיפולי, לרבות סיוע בהפניה להמשך טיפול מתאים או חלופי, במידת הצורך. **האחריות המקצועית של המטפל אינה מסתיימת בהכרח ברגע שהמטופל אומר שאינו מעוניין להמשיך**
- עלייה משמעותית במצוקה הנפשית של מטופל מחייבת בירור והערכה קלינית מותאמים ולא רק מילות הרגעה. לא כל החמרה במצוקה מעידה על מצב חירום, אך יש להעריך את חומרתה, את גורמי הסיכון וההגנה ואת הצורך בהתערבות נוספת, ולבנות בהתאם תוכנית התערבות מתאימה שתשקף למטופל, כדי שיחוש בין היתר שמצוי במרחב מקצועי ומוחזק בו.
- החדר הטיפולי אינו אמור להפוך למרחב חברתי. חשיפה עצמית של מטפל אינה אסורה באופן מוחלט. לעיתים חשיפה עצמית יכולה להיות בעלת ערך טיפולי, **אבל השאלה צריכה תמיד להיות: בשביל מי אני משתף את המידע הזה?** אם המטפל משתף מידע אישי, עליו להיות מסוגל להסביר כיצד הדבר משרת את צרכיו הטיפוליים של המטופל. כאשר מטופל מגיע במצוקה משמעותית, והזמן הטיפולי מופנה לשיתוף של המטפל על חייו האישיים, קיים סיכון להסתת המוקד מן המטופל ולפגיעה בגבולות הטיפול והסטנדרטים האתיים המצופים.

למידה מקצועית מאירועים מורכבים בטיפול ושמירה על איכות הטיפול בתוכנית עמית

דף מידע למטפל הקליני מס' 3

- יש לכבד את מסגרת הזמן שנקבע לטיפול. סיום פגישה מוקדם באופן משמעותי, אינו יכול להיעשות באופן שרירותי. כאשר עולה צורך לסיים פגישה מוקדם, ובמיוחד כאשר המטופל מצוי במצוקה, יש לבחון את הסיבה לכך, לתווך אותה למטופל, לבצע סגירה טיפולית מותאמת ולוודא כי המענה שניתן תואם את מצבו ואת צרכיו. **בתוכנית עמית, שבה ההתערבות הטיפולית היא קצרת מועד ומוגבלת ל- 12 מפגשים בלבד, יש להקפיד ככלל על משך פגישה של 50 דקות.**
- כאשר מתרחש אירוע משמעותי או חריג, כגון פגיעה מהותית בגבולות הטיפול, החרפה משמעותית במצב המטופל, רצון להפסיק את הטיפול באופן מיידי, או קושי של המטפל המשפיע על יכולתו להמשיך בטיפול, **אין להישאר עם האירוע לבד. יש להביאו להתייעצות או להדרכה מוקדם ולא להמתין להחמרת הקושי. כמו כן, בהתאם לחומרת האירוע ולעקרונות הדיווח בתוכנית, לעדכן בהקדם את המנהל הקליני מטעם חברת התפעול של התוכנית, מובמנט.**

לסיכום:

מטרתנו היא לבסס בתוכנית שפה ותרבות מקצועית שבה אירועים מורכבים ו/או טעויות מזוהים מוקדם ככל האפשר, מובאים להתייעצות, נבדקים והופכים להזדמנות ללמידה. כך נוכל להמשיך לשמור יחד על איכות הטיפול, על בטיחות המטופלים ועל הסטנדרטים המקצועיים והאתיים של תוכנית עמית.

אנו מבקשים להודות לכולכם ולהביע את הערכתנו על העבודה המסורה, המקצועית והאכפתית שאתם עושים עבור זכאי תוכנית עמית.

בברכת שנה טובה ומתוקה,

ראש תחום קליני תוכנית עמית במשרד הביטחון הגב' שמרית גז
היועצות הקליניות בתוכנית עמית במשרד הביטחון:
הגב' מאיה שטיין
ד"ר יעל שובל צוקרמן
פרופ' שרה פרידמן
המנהל הקליני בחברת מובמנט ד"ר ניר ויטנברג